

Schriftelijke inbreng ACM deskundigenbijeenkomst Energiewet Eerste Kamer 10 september 2024

De Autoriteit Consument en Markt (ACM) is een onafhankelijke toezichthouder met als missie markten goed laten werken voor alle mensen en bedrijven, nu en in de toekomst. De ACM houdt onder andere toezicht op en reguleert onderdelen van de energiesector. Zij controleert bijvoorbeeld of vergunninghoudende energieleveranciers zich aan de regels houden. De ACM is exclusief bevoegd om de aansluit- en transportvoorwaarden voor het gas- en elektriciteitsnet te bepalen. De ACM wil, vanuit haar rol en bevoegdheden, zoveel mogelijk bijdragen aan het versnellen van de energietransitie en zorg dragen voor betaalbaarheid en leveringszekerheid voor iedereen.

De Energiewet vervangt de verouderde elektriciteit- en gaswetgeving. Ook implementeert de Energiewet Europese Richtlijnen die nog niet vertaald waren naar Nederlandse wetgeving. De Energiewet zorgt voor betere consumentenbescherming, voor meer mogelijkheden om het volle stroomnet flexibel te gebruiken, en regelt het veilig uitwisselen van gegevens tussen netbeheerders, energieleveranciers en klanten. De Energiewet creëert diverse nieuwe mogelijkheden voor consumenten en bedrijven om energie op te wekken, te delen en te gebruiken. Om goed toezicht te kunnen houden is een duidelijk en geactualiseerd wettelijk kader vereist. Daarom hoopt de ACM dat uw Kamer de Energiewet aanneemt zodat deze zo snel mogelijk van kracht kan worden.

Betere consumentenbescherming

De markt voor levering van gas en elektriciteit aan consumenten is conform Europese richtlijnen in 2004 geliberaliseerd. De wetgever heeft hierin een afweging gemaakt tussen de bescherming van vrij ondernemerschap en de bescherming van consumenten. De bevoegdheden van de ACM om in te grijpen zijn door de wetgever bepaald en worden door de rechter getoetst. In dat kader verbetert de Energiewet de consumentenbescherming. De ACM heeft op verschillende momenten een bijdrage geleverd aan het wetsvoorstel voor de Energiewet.¹ Onderstaande aanbevelingen van de ACM zijn in de Energiewet opgenomen:

- De eisen voor het verkrijgen van een vergunning voor het leveren van elektriciteit en/of gas aan consumenten en andere kleinverbruikers worden verscherpt. De wettelijke eisen van de Wet Oneerlijke Handelspraktijken worden ook onderdeel van de vergunningeisen waar alle leveranciers aan moeten voldoen. Dit betekent dat de ACM in een uiterste geval de vergunning van een leverancier kan intrekken als er sprake is van misleiding of agressieve benadering van consumenten. De ACM zal ook de integriteit van bestuurders kunnen toetsen aan de Wet Bibob.
- Er komt een verbod op het telefonisch afsluiten van energiecontracten zonder voorafgaande toestemming van de consument. De ACM heeft hier om gevraagd omdat zij via ConsuWijzer veel klachten ontvangt van misleidende telefonische werving.
- De Energiewet maakt het voor de ACM mogelijk om een wervingsstop op te leggen als blijkt dat een leverancier voortdurend consumenten misleidt. Hiermee wordt voorkomen dat meer consumenten schade leiden.
- Leveranciers worden verplicht om altijd vaste contracten te blijven aanbieden via het modelcontract.

¹ Link naar webpagina Uitvoerbaarheids- en Handhaafbaarheidstoets ACM op de Energiewet: <https://www.acm.nl/nl/publicaties/uht-conceptwetsvoorstel-energiewet> en artikelsgewijze UHT: <https://www.acm.nl/sites/default/files/documents/bijlage-bij-uht-energiewet.pdf>

Link naar webpagina Schriftelijke Inbreng ACM bij Rondetafelgesprek Energiewet in de Tweede Kamer: <https://www.acm.nl/nl/publicaties/schriftelijke-inbreng-rondetafelgesprek-energiewet>

De ACM heeft ook andere suggesties gedaan om consumenten beter te beschermen, zoals betere vergelijkbaarheid van energiecontracten, een garantiefonds bij faillissementen en het behouden van de bevoegdheid om een nieuw redelijk tarief voor levering en/of teruglevering op te leggen als uit onderzoek blijkt dat een leverancier onredelijke tarieven vraagt. Aanvullend heeft de ACM een aantal beleidsopties aangereikt voor de aanpak van energiearmoede bij kwetsbare huishoudens.² Deze suggesties zijn niet geheel door de wetgever overgenomen in de Energiewet. Wel heeft de minister in een Nota van Wijziging geregeld dat de ACM de bevoegdheid krijgt om tarieven van leveranciers te toetsen op redelijkheid. De ACM kan met het opleggen van een last-onder-dwangsom of een boete optreden tegen leveranciers die excessieve tarieven rekenen, maar de ACM kan hiermee niet regelen dat leveranciers met terugwerkende kracht consumenten moeten compenseren.

De Tweede Kamer heeft per amendement aan de Energiewet toegevoegd dat de redelijke vergoeding voor teruggeleverde elektriciteit niet negatief mag zijn. De praktijk leert dat energieleveranciers op verschillende manieren de meerkosten van zonnepanelen kunnen doorberekenen. Hierdoor kan het nog steeds voorkomen dat de totale terugleverkosten hoger zijn dan de terugleververgoeding voor het deel dat consumenten niet kunnen salderen.³ De wetgever kan er voor kiezen om in een nieuwe wet ter beëindiging van de salderingsregeling duidelijkheid te verschaffen hoe zij hiermee om wenst te gaan.

Effectief gebruik van het stroomnet

Op grond van de Europese Elektriciteits- en Gasrichtlijnen moeten de aansluit- en transportvoorwaarden voor het gas- en elektriciteitsnet bij een onafhankelijke regulator belegd zijn.⁴ In Nederland is dat de ACM. Dat betekent niet dat de ACM bepaalt waar en wanneer nieuwe netten worden aangelegd, wel dat zij bepaalt hoe netbeheerders de aansluitverzoeken moeten behandelen en hoe zij netbeheerkosten mogen doorberekenen aan afnemers.

De energietransitie vraagt om een grote uitbreiding en verzwaring van het elektriciteitsnet. Netbeheerders moeten daarom fors investeren in hun netten. Omdat het geregeld 7 tot 10 jaar duurt voordat de nodige investeringen klaar zijn, is het voor mensen en bedrijven nu (maar ook in de toekomst) belangrijk dat de beperkte ruimte zo optimaal mogelijk wordt gebruikt. De ACM heeft via zogenoemde codebesluiten een breed pakket aan maatregelen gepresenteerd en vastgesteld om netcongestie aan te pakken.⁵ De Energiewet moderniseert hiervoor het wettelijk kader. Zo heeft de minister per Nota van Wijziging aan de Energiewet toegevoegd dat verschillende installaties een netaansluiting kunnen delen, *cable-pooling*. De ACM staat dit vooruitlopend op de Energiewet al toe.

Energie delen

Huishoudens wekken steeds meer zelf energie op bijvoorbeeld met zon op dak, of beheren samen in een energiegemeenschap een windmolen, of werken gemeenschappen samen aan het verminderen van energieverbruik. De *Electricity Market Design* richtlijn van de Europese Unie stimuleert dat huishoudens duurzaam opgewekte energie met elkaar delen. De Energiewet verplicht alle leveranciers om energie delen mogelijk te maken tussen afnemers bij dezelfde leverancier. De minister heeft aangegeven dat er een aanvullend wetsvoorstel komt om energie delen ook mogelijk te maken tussen afnemers bij verschillende leveranciers. Voor energie delen is toegang tot betrouwbare data cruciaal. De ACM gaat hier op toezien. Bij de verdere uitwerking van het wetsvoorstel adviseert de ACM om de complexiteit van energie delen zoveel mogelijk te beperken en om oog te hebben voor de kansen en risico's van energie delen op netcongestie. De ACM zal via ConsuWijzer ook voorbeelden en handvatten geven aan consumenten die deel willen nemen aan energie delen.

² <https://www.acm.nl/nl/publicaties/beleidsopties-voor-aanpak-energiearmoede-bij-kwetsbare-huishoudens>

³ <https://www.acm.nl/nl/publicaties/acm-doet-nader-onderzoek-naar-kosten-en-vergoeding-zonnestroom>

⁴ Elektriciteitsrichtlijn 2019/944 en de Gas- waterstofrichtlijn 2024/1788

⁵ <https://www.acm.nl/nl/publicaties/acm-presenteert-pakket-aan-maatregelen-tegen-netcongestie>